СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 28. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 4-го лютого, VOL. XLV. No. 28. Jersey City, N. J., Thursday, February 4, 1937. THREE CENTS

СУД ВИКИДАЄ СТРАЙКАРІВ З АВТОМОБІЛЬНИХ ФАБРИК

ФЛИНТ (Мішіґен). — Суддя Пол В. Ґадола видав судовий приказ страйкуючим автомобільним робітникам покинути дві фабрики Генеральної Моторової Корпорації, які вони займали від початку страйку який місяць тому. Робітники мали покинути фабрики до 3-тої години зполудня в середу. Крім цього суддя заборонив урядникам і членам юнії „Юнайтид Автомобіл Воркерс оф Америка" пікетувати й у якийнебудь інший спосіб перешкаджати веденню бизнесу Корпорацією.

Шериф Томас Волкот прочитав приказ суду страйкарам, що засіли в фабриках. Робітники приняли його спокійно й здержалися від усякої демонстрації. Шериф заповів, що він буде старатися викинути робітників з фабрик, як цього буде треба, навіть силою. Робітники давали до зрозуміння, що вони не думають добровільно виходити з фабрики. Вони заявили, що вони зовсім свідомі, що проти них можуть ужити сили та що легко може прийти до кровопролиття.

Джан Луис, голова Комітету для Промислової Орґанізації, переніс свою головну кватиру з Вашинґтону до Дітройту, щоб обняти активну команду над страйком. У своїй публичній заяві він іще раз домагається від Генеральної Моторової Корпорації згоди на конференцію з представниками страйкуючих робітників.

На приказ стейтового уряду скріплено сторожу коло фабрик, занятих страйкарами.

ВАЛ КОЛО КЕЙРА ВИДЕРЖУЄ НАПІР ВОД.

КЕЙРО (Ілінойс). — Води в ріці Огайо ще далі підносяться, але вал, виставлений для захорони міста перед водами, видержує напір. У вівторок вечором води досягнули рівня 59.7 стопи понад нормальний стан.

Коло сто людей будують для себе ковчеги, щоб рятуватися ними на випадок, якби ріка Огайо прорвала гаті.

Донесення знад ріки Місісіпі звучать оптимістично. 120,000 людей працюють разом над удержанням валів здовж ріки й хоч води прорвали гать в одному місці в стейті Тенесі, ця прірва не зробила великої шкоди.

Згідно з обіцянкою купецької орґанізації крамниці в Синсинеті, Огайо, почали відкриватися для бизнесу. Залізниці сподіваються доїздити до головної стації в місті за день-два; досі вони підїздять тільки до передмість.

ПРОТИ ДИТЯЧОЇ ПРАЦІ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Сенат леґіслятури стейту Ню Йорк ухвалив 38 голосами проти 12 резолюцію про потвердження поправки конституції в справі дитячої праці.

СТРАЙК У 42-ПОВЕРХОВІМ БУДИНКУ.

НЮ ЙОРК. — У 42-поверховім домі під ч. 1450. Бродвей вибух страйк служби й усі елевейтри (лїфти) в будинку станули. Юнія зарядила цей страйк, щоб заставити власників підписувати чимскорше новий контракт за умови праці. Через страйк люди, заняті в канцеляріях у будинку, мали великі труднощі з обідом і виходом з будинку по скінченню праці.

Власники великих будинків поспішилися підписувати угоду з юнією.

ЗА СТАЛІНІВСЬКІ РОЗСТРІЛИ.

ВАШИНҐТОН.—Олександер Трояновський, амбасадор російського уряду, обороняв у розмові з ґазетярами недавній суд проти троцькістів у Москві. Він говорив, що троцькісти стоять на становищі, що селяни в Росії ще далі опираються соціялізмові, а тимчасом селяни вже давно сколективізовані. Він виправдував строгу розправу з большевицькими головачами тим, що вони, будучи на високих позиціях, могли наробити урядові багато лиха.

Приятелі Троцького, що орґанізують у Ню Йорку віче для протесту проти жорстоких розправ Сталіна з своїми противниками, стараються влаштувати віче так, щоб Троцький міг говорити на ньому з Мексика при помочі телефону.

ШУКАЮТЬ ЗОЛОТА В ГРОБІ.

КЛІВЛЕНД (Огайо). — Дирекція місцевого музею Західнього Резервового Іторичного Товариства постановила піддати знаходячуся в цьому музею мумію старинного египетського священика Отфа, що жив яких 3,500 літ тому в египетськім місті Карнак, під розслід при помочі промінів „екс". Розслід має на ціли відкрити, яка була причина смерти священика, а також, скільки правди в чутках, що в мумії є укриті дороґоцінности. Заряд музею припускає, що замісць золота він відкриє в мумії лиш кілька мишей.

ВЖЕ МАЮТЬ ДОСИТЬ РОЗСЛІДУ.

Сенатор МекНабов з тяжкою бідою добився продовження до 15-го березня свого комітету для розсліду комунізму по школах у нюйорським стейті. Сумніваються, чи палата послів згодиться на продовження слідства, котре загально вважають зайвим.

СИН УБИВ ПРИПАДКОМ МАТІР.

До лічниці у Львові привезли з Білки Королівської, повіт Львів, 48-літню Катерину Карпову. Її син, 28-літній Мих. Карпа, що працював при огорожі своєї хати, кинув зпоза паркану на своє подвіря залізну лопату. В ту саму хвилину вийшла з хати його мати, Катерина. Лопата вдарила її так сильно в голову, що вона впала без свідомости на землю. Перевезена до лічниці у Львові, померла.

ЖЕРТВЕННІСТЬ ПОЛЯКІВ.

На Щловому майдані у Львові рішили побудувати памятник єпископа Бандурського коштом 90,000 зл. Досі з дрібних датків уже зібрали 53,000 зл. Праця при будові памятника зачнеться з весною. Ростуть польські памятники, як гриби по дощі, а польська суспільність не нарікає на перетяження датками.

ПОРОМ ІЗ ЗАМЕРЗЛИМИ ТРУПАМИ.

Московська „Правда" повідимляє: На Байкальському озері трапилася катастрофа порому, що втратив напрям і 24 години блукав по озері, аж вкінці вітер загнав його до берега. На поромі були 4 пасажири, що замерзли на смерть; три подорожні втонули. „Правда" стверджує, що ця катастрофа не є перша на озері. Її спричинила недбалість державного товариства плавби, що зовсім не цікавиться зорганізуванням безпечної плавби.

НЕ ПОМОГЛИ ПРОСЬБИ КОХАНКА.

Олена Осташин за невірність свого любка Мих. Мартинова в розпуці вдарила його сокирою по голові й зранила тяжко. Мартинів вилікувався й за якийсь час погодився з Оленою. Жили собі якнайкраще. В суді, що судив Олену Осташин, Мартинів благав, щоб її оправдали, бо він не відчуває до неї ніякого жалю. Та суд засудив О. Осташин за намагане вбивство на рік вязниці без завіщення кари.

НАПАСНИКИ РОЗІБРАЛИ НАПАДЕНИХ ДО НАГА.

В пружанському повіті напали на Е. Димитрука, що йшов з донькою під селом Кукальчики, чотири узброєні в револьвери бандити й зажадали грошей. Тому, що нападені не хотіли дати грошей, бандити зревідували їх і забрали їм 360 зл. Коли Димитрук з донькою пішли вже кільканацять кроків, їх затримали вдруге ті самі бандити, розібрали обоє до нага й знайшли ще 920 зл. і 18 ам. долярів, що їх мала донька Димитрука, скриті під сорочкою. Грабіжники втекли.

ВЯЗНИЧНИЙ СТОРОЖ СПІЛЬНИКОМ ЗЛОДІЇВ І ДУШОГУБІВ.

Чеський суд у Пільзні засудив на три роки вязниці вязничного сторожа, що випускав на місто вязнів, щоб крали і ділилися з ним добичею. Таким чином він був учасником 70 крадіжів, 14 намаганих убивств та одного грабункового вбивства.

ЛИСТОНОШ ЗАСТРІЛИВ У ЛІЧНИЦІ ДВІ ЖІНКИ, А ТРЕТЮ ТЯЖКО ЗРАНИВ.

В служниці лічниці сс. шариток у Люблині, 26-літній О. Яжинівній, любився від двох років 30-літній листонош Ол. Носек, вдовець, батько дитини. Останніми часами Яжинівна припинила взаємини з Носеком. Носек був переконаний, що припинення взаємин наступило внаслідок намови настоятельки лічниці, сестри С. Олешкевич. Одного дня Носек приніс до лічниці почту й зажадав побачення з настоятелькою. По бурхливій розмові Носек виймив револьвер і стрілив до настоятельки чотири рази. Вона згинула відразу. На ґук стрілів прибігла до кімнати 58-літня швачка, Павлина Пшибиш, Носек стрілив і до неї та зранив її в шлунок. Опісля вбіг до салі, де працювала його бувша наречена й зачав стріляти до неї. Одна куля поцілила її в серце так, що Яжинівна згинула на місці.

ТЕЛЕФОН СВЯТКУЄ ЮВИЛЕЙ.

Саме минуло 75 літ від першої появи телефону. Дня 20 листопаду 1861 р. винахідник Пилип Райс демонстрував у фізикальнім інституті у Франкфурті над Меном свій винахід, який назвав „телефоном".

Однак у тодішніх консервативних часах ніякі новини не мали попиту, тому й учені приняли новий винахід з великим скептицизмом. Тимбільше сумнівалися у його доцільність ляіки, і то до тої міри, що ніодин капіталіст не хотів рискувати грошей на уліпшення й експльоатацію нового винаходу. Небавком після цього появився в Америці „телефон" винаходу Ґрагама Белля. Поступові американські „бізнесмени" скоро оцінили вагу нового телефону, а в слід за цим телефон скоро опанував земну кулю.

Перший винахідник помер у 1874 р.

В берлінськім почтовім музею можна оглядати перші моделі Райса і модель першої телефонічної лінії, що її збудував Бель у 1877 р., довгої 1 км. Тепер телефонічні лінії світу так зросли, що вже й загублено довжину всіх ліній.

Райс умер забутий, зате Бель здобув славу і гроші, а винахід величають ще й досі „телефоном Белля".

МУЖ ВИКИНУВ ЖІНКУ ВІКНОМ З 2-ГО ПОВЕРХУ.

На вул. Броварній у Варшаві коло Заведення Чищення Міста знайшли якусь жінку, що лежала на землі сильно потовчена. Вона зізнала, що підчас сварки муж викинув її з вікна другого поверха. Краєвську перевезли до лічниці, а Краєвського арештували.

ПРИПИНИЛИ ЧАСОПИС „БЕЛАРУСКАЯ КРИНІЦА".

Рішенням окружного суду в Вильні припинили часопис „Беларуская Криніца", орган Білоруського Інституту Господарства й Культури та білоруської християнської демократії. Згаданий Білоруський Інститут Господарства й Культури рішенням городського старости в Вильні також припинили „за діяльність, суперечну з публичним інтересом".

ПІДЗЕМНА ҐАЗИФІКАЦІЯ ВУГІЛЛЯ.

Звичайно витворюють світляний ґаз з вугілля у спеціяльних фабриках. Тепер цю справу значно упростили. У Донецькім басейні приступили до ґазифікації вугілля під землею, просто з углевих покладів. Підземний поклад вугілля насичують киснем і водною парою, а ґаз, який повстає, випроваджують проводами на зверх і розпроваджують до місця ужитку. Так оминають тяжку підземельну працю при добуванні вугілля і його перевозу. Також можна зужиткувати тоді непридатні до чого іншого ґатунки вугілля, антрацит, як це і ведеться власне у Донецькім басейні.

СХОПИЛИ ВБИВНИКА ДІДИЧА РАЙСА.

Дня 9-го червня м. р. на дорозі з села Потоки, повіт Рава Руська, до двірця в Раві вбили їдучого бричкою дідича, 76-літнього Лейбу Райса з Потоків, та його візника, 52-літнього Миколу Демка. Бандити заграбили грубші гроші в убитих. Довший час не можна було схопити вбивників. Аж цими днями поліція схопила 24-літнього горбатого кравця Саломона Шв., якого шукали за те, що не явився на вінчання 31-го травня з нареченою в Щирці, хоч обіцяв цеї днини женитися з нею й вона підготовила весільне приняття. Підчас переслухання кравця виявилося, що він рішився був піти в світ за очі й дня 9-го червня був якраз на тій дорозі, де незабаром убили дідича. На Кравця напали тоді бандити, числом пять. Один з них загрозив йому стрілом зкарабіна, другий мав залізну штабу, третій ревідував його, а два бандити лежали в рові й гляділи, щоб хто не надійшов. У кравця не було що взяти. Взяли йому тільки спортову відзнаку. Тому, що він дуже просився, його пустили на волю. Тепер сконфронтували цього кравця з арештованим недавно в Потоках Іваном Мурмилом або Мартиняком, у якого знайшли більшу суму гроша, а який, приарештований, утікав і підчас утечі був ранений постерунковим. Кравець пізнав Мартиняка як бандита, а Мартиняк загрозив йому ще пястуком, щоб мовчав. Перевезений на постерунок у Любичі Королівській, повіт Рава, кравець пізнав між великою товпою спроваджених підозрілих людців з околиці решту вбивників. В одного з них знайшли спортову відзнаку, заграблену бандитами в кравця. Таким чином схопили вбивників дідича Райса й візника Миколи Демка.

ПРАЦЯ ПІДПОЛЬНИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

МОСКВА. — Большевицькі ґазети пишуть, що в Києві і Ростові викрито чергову велику змову проти Сталіна. Внаслідок того розвязано в обидвох містах місцеві комуністичні орґанізації. В Києві арештовано 16 визначніших комуністичних діячів, бо викрито, що вони підготовляли змову проти Постищева, якого хотіли вбити. Також плянували вбити команданта червоної армії в Україні, Якіра, з походження жида. Московська „Правда" в передовій статті гостро виступила проти українських націоналістів, які нібито до спілки з троцькістами і соціял-революціонерами хочуть повалити владу Сталіна.

ХОЧУТЬ „БЕФЕРДЕРУВАТИ" СТАЛІНА.

МОСКВА. — Дотепер Сталін, хоч скупчив усю владу в своїх руках більше ніж котрийнебудь з московських царів за час цілої московської історії, мав формальний титул „головного секретаря комуністичної партії". Тепер крім влади він хоче мати і високі титули. По ухваленню нової конституції мають Сталіна вибрати президентом усієї комуністичної Росії. Президенти „автономних" републик, таких як Україна, Ґрузія, Білорусь, будуть „дорадниками" Сталіна.

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА ПРО УКРАЇНСЬКИХ ІНТЕЛІҐЕНТІВ.

ВАРШАВА. — „Ґазета Польска" з 16 січня ц. р. в передовій статті нарікає на свою інтеліґенцію і для подразнення амбіції своїх краянів наводить як приклад українську інтеліґенцію. Вона пише: „Зате український ґімназійний абсольвент і навіть абсольвент високої школи радо вертається до своїх і з місця вростає в ґрунт з користю для свого громадянства. Український інтеліґент, який після скінчення студій осів на селі, стає орґанізатором цього села, провідником, поважаним і ціненим мужем і вирішним чинником. Чим більше має дотичне село укрїнських інтеліґентів, тим більше бється там живчик життя. Український студент має велику ініціятиву і підприємчивість, ні він до маси не знижується, ні нарід його не понижає. Ентузіязм українського студента мусить викликати в кожного спостерігача подив і признання".

РЕВІЗІЇ Й АРЕШТУВАННЯ В БЕРЕЖАНЩИНІ.

БЕРЖАНИ. — В ночі з 10 на 11 грудня 1936 року польська поліція перевела трус у Марка Лонкевича, Івана Думика й Михайла Думика в Потуторах, бережанського повіту. Обох братів Думиків арештовано й відставлено до тюрми при окружному суді в Бережанах. Іван Думик, укінчений ґімназист, вернувся щойно в жовтні м. р. з тюрми в Святім Хресті, де відбував кару за приналежність до О. У. Н. — В ночі з 12 на 13 грудня перевела поліція трус у Гринька Корбили й Івана Левицького в Потуторах. Обох арештовано й відставлено до тюрми при окружному суді в Бережанах. — Дня 15 грудня в Потуторах поліція перевела трус і арештувала Степана Венґера й Михайла Чіха.

ЛІТВІНОВУ ТЕЖ ГРОЗИТЬ НЕБЕЗПЕКА.

ЛОНДОН.—Лондонські часописи подають, що советському міністрові закордонних справ, Літвінову, якого на днях прикликали в Москву, грозить теж небезпека, а можливо й доля Зінов'єва, або Радека. Його імя згадувалося кілька разів підчас останнього процесу. Кажуть також, що ҐПУ вже арештувало його жінку, що є анґлійського походження, і вислало її на Сибір.

КАТАЛЬОНСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ ПРОТИ КОМУНИ.

БАРСЕЛЬОНА. — В столиці Катальонії, Барсельоні, що знаходиться тепер під владою червоних, появилося одно число націоналістичного катальонського часопису, „Еста Каталя", в якім є гострі статті проти червоної міліції й проти союзу Катальонії з червоною мадридською владою. Катальонські націоналісти кинули гасло: „Катальонія для катальонців". Комуністична влада сконфіскувала ціле число й по большевицькому звичаю арештувала та розстріляла багато катальонських націоналістів-самостійників.

МІЛІТАРНИЙ БУДЖЕТ ФРАНЦУЗЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ.

ПАРИЖ.—Нинішній соціялістичний уряд Франції, який засадничо повинен бути проти всякого мілітаризму, ухвалив найвищий буджет на мілітарні цілі, які тільки Франція знає. Крім ухвалених уже девятнацять біліонів франків на ріжні військові цілі, на днях французький парлямент ухвалив ще девятнацять біліонів, які мають стягнути шляхом податків, розложених на чотири роки.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ ОХОРОННІ ВАЛИ ОХОРОНЯТЬ?

Польща заповідає будову нових оборонних валів на границі — польсько-німецькій. І то під натиском і за грошевою допомогою — Франції. Ось так виглядає в практиці реакція на останню промову Гітлера, в якій він підкреслював, що жиє в ділковитій згоді з сусідами Німеччини, як теж зазначував, що німці навіть не годні собі уявити можливости нової війни з Францією. У відповідь на це соціялістичний французький уряд відповів, що він далі держатиметься тісного союзу з Советами, а це значить, іншими словами, з тими, з якими, як казав Гітлер, Німеччина не може бути в дружбі. Супроти цього стає теж ясним, чому французькі військові знавці приспішують пляни укріплення польської границі перед Німеччиною, себто границі цього союзника (Польщі), якого Франція далі держиться тільки зі страху перед Німеччиною.

Що це означає? В першу чергу те, що поневолений український нарід під Польщею буде змушений ще додатково поносити нові фінансові тягарі, призначені на скріплення Польщі. Отже на те, щоби Польща далі безкарно видирала українським селянам українську землю, щоб далі не було можности навіть спокійно вживати української назви, щоб далі була нищена українська школа та щоб далі Польща визнавала тільки таку українську політику, яка в заплату за нищення українства наказує голосувати в соймі за збільшення польських видатків на польську армію та на все те, що має рятувати Польщу від упадку.

Будова нових, і то наймодерніших та найкоштовніших охоронних валів означає теж те, що чим сильніще говориться в Европі про мир і чим голосніще складають у цій справі декларації, тим слабшою стає у всіх віра в можливість такого миру. І ось звідси виходять такі, так багато говорячі заяви, як та, яку зложив минулої суботи Гітлер, коли заявив, що кожний нарід має сам рішати, як сильною повинна бути його оборона. Видно, що він сам цілковито не вірить у замирення Европи. І видно, що не вірить у таке замирення Польща, і тому зачинає згідно з тим, що заявив Гітлер, далі зброїтися. Та на одно вона забуває, і то на найголовніше. За охоронними валами Німеччини стоїть — один німецький нарід. За охоронними валами Франції стоїть — сконсолідований французький нарід, коли йде про оборону батьківщини. А за охоронними валами Польщі стоїть третина чужонаціонального населення, яке з цілого серця ненавидить Польщу за її безправства, і тому не є зацікавлене в рятуванні Польщі. А про вислід війни не будуть рішати підземні вали чи якісь інші подібні укріплення, — люди. Рішатиме в Польщі нарід і та 7-міліонова „меншість", яка є частиною сорок кілька міліонового українського народу, а якій треба в Польщі боротися не то за якісь національні права, але навіть за свою національну назву. Цей протипольський вал буде далеко важнішим ніж той, який береться тепер Польща будувати.

ДЖЕРЕЛА ДЕСПОТИЗМУ

Хто має терпець читати совєтські часописи з Києва або з Москви, той може сказати, що в СССР нема революції, нема пролетаріяту, а над усім політичним, господарським і культурним життям панує одна-єдина особа — Йосиф Сталін. Як войовничі безбожники, російські комуністи скасували релігійний культ, але натомісць вони створили нову віру в людину-бога. Ролю такого комуністичного „бога" грає в СССР Сталін, „вожд народів", „провідник світової революції" і подібне. Коли кожна стаття в газеті і кожна промова від столичного міста і до найглухішого села в СССР починається і кінчається поклоном до „геніяльного Сталіна", то справді стає якось моторошно і соромно за людей, що таке пишуть і говорять. Навіть під диктатурою Гітлера і Мусолінія кадження ладану перед „фірером" — „дуче" відбувається з більшим чуттям міри.

Як могла країна, що пережила велику революцію, дійти до таких рабських, холопських форм поведінки супроти одної особи — диктатора? Чи можливе таке плазування громадян перед владущими особами в вільних країнах, як Англія, Франція, Америка? Таємниця такого „стилю", що запанував в СССР в „добі Сталіна" дуже проста. Не треба шукати прикладів і подібностей у старім Єгипті, в Асирії чи в передреволюційнім Китаю. Досить глянути оком в історію Московщини, і справа буде ясна, як на долоні.

Московщина 16—17 століть була нераз описана в споминах західньо-европейських мандрівників. І всі вони, в один голос дивуються безмежному диспотизмові московських царів і таксамо безграничній покорі московської людности. Александер Ґваніні, італієць, що був довго на польській службі, писав про Московщину в кінці 16. віку.

„Увесь цей московський нарід тішиться більше рабством, ніж свободою, і визначним виконавцем цього має власного князя. Адже всі і всюди, якогоб не було стану (без уваги на особи) живуть під утиском найтяжчої неволі. Шляхтичі, магнати, воєводи, начальники і радники — всі визнають себе за холопів, себто за найнижчих і найнегідніших рабів великого князя і кажуть, що все їх майно, яке вони мають, власне, рухоме і нерухоме, не є їхне, але великого князя... Цей князь Московії, Івна Василевич, владою, що має над своїми, легко перевищає всіх монархів цілого світу, бо користається своєю владою (чи ліпше тиранією) як над особами духовними, так і світськими, і над людьми всякого стану, рішає свобідно і по своїй волі про життя і майно всіх, а порадника у нього нема ні одного з таким впливом, щоб посмів би його переконувати на інше або противитися йому, хочби в найсправедливішій справі. Зрештою всі бояри і радники та ввесь шляхотський і духовний стан визнають публично, що воля їхнього князя є воля Бога". („Moscoviae descriptio"). Ґваніні зазначає в своїм цікавім „Описі Московщини", що неволя в цій країні загальна, холопство йде від гори до низу.

„Як шляхотський стан є під утиском великого князя, так і стан селянський та міщанський перебуває в дуже тяжкім гнобленні від шляхти та бояр".

Поставити на місце великого князя „великого Сталіна", на місце бояр — верховодів комуністичної партії, що дріжать за своє життя перед деспотом у Москві, то доведеться сказати, що „нічого нема нового під сонцем". Перечити Сталінові в СССР дійсно ніхто не посміє. А хтоб відважився, той мусить знати, що є „стенка" і вірні „великому князеві холопи", готові знищити і ногами затоптати всіх, хто сумніваються, що воля Сталінова є вираз найвищої мудрости.

Д. М.

Збольшевизований Пушкін

Большевики готуються бучно святкувати память Пушкіна з нагоди століття від дня його смерти по цілому СССР і за кордоном. Ще недавно по совєтських школах називано його реакціонером, кріпосником і цареславним поетом. Але часи в СССР та сталінська ґенеральна лінія міняються швидко. Московські можновладці зрозуміли, що твори Пушкіна можуть бути дуже корисними для їх централізаторської політики та акції московщення поневолених націй. Пушкіна швидко вибілили і перемалювали на червоно. Те, що Пушкін згинув у двобою з приводу „звичайної любовної аванітури", не перешкаджає „Ізвєстіям" твердити, що „Пушкіна вбили аґенти дворянської реакційної кліки, очолюваної російським царем". „Пушкін не міг би здобути такого визначного місця в нашій культурі, колиб його твори не були близькі і рідні революційному духові народу". Отже Пушкіна зроблено просто тому революціонером, що його святкує тепер найреакційніший у світі московський уряд. На це можна булоб сказати: Яке їхало, таке здибало. Але кремлівські можновладці примушують і поневолені нації святкувати Пушкіна. За гроші, витиснуті з цих націй, ставиться йому памятники в їх головних містах, перекладається та видається в сотках тисяч примірників його твори. Тимчасом Пушкін бачив будуччину українців лише в їх „злитті в російським морі". Великий український гетьман Іван Мазепа був для Пушкіна „злочинцем", слугою, що зрадив свого московського пана, царя Петра І. Пушкін вихвалював теж тих, що жорстоко здушили повстання козаків та кріпацького селянства під проводом Пугачова.

Колиж тепер „Ізвєстія" пишуть: „Не до оцінення поміч Пушкіна у витворенні національних по формі і соціялістичних по змісту культур десятків народів, які замешкують СССР", то це звичайне глузування не лише з поневолених націй, а й з самого Пушкіна, якого творчість була щодо цього наскрізь реакційна й асиміляторська.

Московський уряд широко використовує пушкінський ювилей по цілому світі в цілях московського імперіялізму. В усіх осередках московської акції в Европі, й Америці, а навіть у Китаю політичні представники Москви організують комітети для святкування памяти Пушкіна. Їм помагають діяльно всякі совєтомосквофільські товариства „культурного" зближення з СССР. Щоб підкреслити „універсальність" Пушкіна, „Ізвєстія" зазначують демагогічно: „В жилах великого російського поета текла не тільки російська кров. Ефіопці напр. уважають його своїм поетом. Мурини Америки організують окремий пушкінський комітет". Пушкін, як відомо, нащадок „арапа" (мурина), подарованого Петрові І, який віддав за нього примусово московку боярського роду. Це доводить зрештою зайвий раз, що москвини немосковської крови, як Троцький, Дзержинський, Сталін, Каганович та інші, є найдіяльнішими московськими імперіялістами. Але поза тим пушкінська акція, розпочата ними в СССР та поза ним, дасть напевно зовсім не ті наслідки, яких вони чекають. — (Офінор).

М. Данько.

БЕРУТЬСЯ ПОСУВАТИ МОВНУ ГРАНИЦЮ

Тихо, але послідовно йде польський наступ на українську землю. Наступають: польський уряд, польське громадянство й польська преса. А дехто, як от вшехполяки, беруться робити на цій акції ще й добрий „гешефт". Бож така „патріотична" акція дає змогу домагатися від уряду ріжних субвенцій для удержування цілої зграї польонізаторів. Вже від довгого часу можна подибувати в польській краєвій пресі повно ріжних проєктів у справі наступу на „креси всходнє", головно на міста й містечка, щоб таким чином через нову висилку польських кольоністів, купців, дрібних промисловців і ремісників дати „новий застрик польщизни". А, як пише „Курер Познаньскі", є околиці, де вже „кілька відсотків польського населення пересунуть терезки в користь польщизни", себто, що тих „кілька відсотків можуть вирішити, чи поважні простори будуть польські, чи українські".

Ось так польська газета виясняє нові польонізаційні пляни. І пише, що нові польські кольоністи мають масово кольонізувати міста, що лежать на пограниччю між польською й українською мовою, бо така кольонізація „моглаб у короткому часі дуже поважно пересунути польську мовну границю на схід". От тоді, як посунеться польський стан посідання, коли вже на українських землях буде більша скількість поляків, тоді буде теж запевнене місце для польських купців, промисловців і ремісників. Тоді польщина видержить бойкот і саботаж з боку українського населення, тоді та польщина буде вже безпечна перед наступом „розагітованих українських мас". Ось так розписується польський часопис про видирання українцям їхньої землі. І ще дораджує зробити поновний наступ на українське Поділля, бо там уже переведено таку польонізацію, що ще треба тільки невеликого процентового зросту числа поляків, а Поділля стане „безапеляційно" — польським. Польський часопис дораджує далі мати бачне око на українське Підкарпаття, де, як він сам признає, поляків дуже мало. Але й цей терен можна зробити польським, бо це терен літнівський і туристичний, а як такий, надається, на думку польського шовіністичного органу, якнайкраще для польонізаційних цілей.

Все це, пише польська газета, можна і треба зробити. І то при помочі — державних субвенцій. Значить, що навіть тут треба здерти з українського селянина гроші й за ті гроші посувати польську мовну границю в цей спосіб, щоб видирати з українських рук українську землю, щоб на ній міг осісти польський осадник, а за ним польський купець, промисловець і ремісник. Ось так цинічно пишуть поляки про поширення стану свого національного посідання.

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

(118)

Йому відмовляють послуху. Хай він і непоказний. Хай на ньому порвана „ґімнастьорка" і розпанахані на всю штани, алеж він зі звіздою на шапці та рушницею за плечима.

— Ґлупості всьо. Паєдеш і канец! — Заявляє він рішуче й остаточно. Постава і вираз його обличчя вказують, що більше балачки нін не бажає і справа полагоджена. Володько швидко зміряв його від голови до порваних чобіт разом із поржавілою рушницею. Висновок ясний, мов сонце. Він не кине на полі снопи і не повезе цього типа нікуди. Мовчки скидає снопи, а доскидавши, стрясає з дошки намяте зерно і мовчки виїжджає.

— Стой! — гукає „товарищ", — Ти куда? Стой!... Але Володько ще дужче пустився вперед. Большевик перебіг з клуні навпростець і схопив коні за віжки. Очі його налилися червоним. З пащеки рвуться страшні трьоповерхові матюки, що торкають Бога, Христа і „всю небесну канцелярію".

Володько заціпив зуби, шарпнув віжками і різко сікнув батогом по руках „товарища". Той відразу пустив коні і схватився за рушницю.

— Вбю! Двацять пять лет прінудітельних работ" — трам-та-ра-рам! — кричить він, та Володько зкопита рванувся і пустився через поле тікати. Большевик біжить, клямцає рушницею. Клямцай, — — думає Володько. — Всеодно, не маєш чим стріляти. А догнати не доженеш.

Назустріч біжить Настя. Вона перелякана — Стій, дитино! Він тебе забе! Стій!...

— Не бійтесь! Не забе — кидає Володько і жене далі. Большевик підбіг трохи і зупинився, а Володько просто через поле подався в долину. Там ліс, там хащі. Цих місць ще не здобули „товарищі".

Цього дня робота перервана. Володько заїхав у запуст і перечікує. Дивний час. Людина тепер ніщо. Ліс, дерева, небо високе, синє, безхмарне. Все таке, як треба бути, тільки люди пошаліли, змінилися. Володько знає причину цього, але не розуміє, чому так дико, так зайво жорстоко повстали одні на других за пусті, безвартісні речі. За землю? Ні. Ті, що боролись за землю впертою віковою боротьбою, ті сьогодні гнані і переслідувані. Тепер боротьба тих, що хочуть зробити все по свойому. Це є та половина людей, що живе страшним ворохобним життям, таким, як жили колись давно ті, про яких лиш у піснях співають. Раз на століття, на кілька століть ці люди вилазять зі своїх пустинь, степів, пролітають гураґаном, поруйнують святині, міста, запліднять проклятим плодом жінок, щоб, вичерпавшись ударним життям, лягти й увійти в чорнозем. І тоді поволі встають та йдуть до праці інші люди. Ці знов зводять святині, ці знов закладають міста, ці знов уговкують і освоюють окаянний плід диких, творять владу і закон.

Краю мій! Страшний, двоєдушний, розколотий краю! Ніколи не був ти упокорений ворогами. Ти був, є і довго ще будеш рабом власної натури, накинутої тобі в сіру давнину не ворогом, а стихією. Будь тверезим і мужнім.

Сонце хилиться до заходу. Срібні листочки молодих осичок тремтять під подувом ледь помітного вітру. Останні проміні сонця обціловують зо всіх боків зелень і всяка барва знаходить відгук їх пестощів.

Приходить Матвій. Відхилив кущі, подивився. — Ти тут? — запитав він.

— Не хочеться лізти чортові в зуби, — каже Володько. Пересторою тут. Думаю, наша Шпачка ожеребиться. Ніяк не хотіла бігти.

— І я так думаю. Треба уважати. Ти добре зробив, що вирвався від того шарпатюги...

Володько задоволено посміхається. У Матвія під рукою при поясі сокира.

— Думаю, каже він, вирубати кілька деревин на дрова. А тут гарно, — додав і оглянувся навкруги. — Ех, каже далі. То колись бувало... Не знаю, що сталося... Чи то старість, чи то світ змінився, але тепер все не так. От квітки. Бувало в нас там на Запоріжжю в Дермані вийдеш на садок... Квіту того... Безліч. А все такі барвисті!...

Матвій не має багато слів, щоб висловити всі свої почування, але Володько стократ більше розуміє його, ніж виявляють ті слова.

— Шкода, що мене не вчили, — продовжує Матвій. А то — сів би і все списав би. Все чисто. Як було, як є і як буде...

— Як буде?...

— Ну. Певно. Хіба тобі дивно? Не казав я, що буде війна? І тепер кажу: нема лиха без добра. За цей час, від початку війни до наших днів ми всі переломилися. Так. Ми, мужики, цілий наш народ. І хай діється, що хоче, але те, що родилось у нашій душі, і те, що росте у ній, не загине і не вмре. Виросте і дасть великий плід. Край наш, Україна буде. Це вже я бачу... А ти — мій син, якому не давав я булок, а той самий кусень чорного житнього хліба, який і сам їв, ти йди далі... Може станеш дохтором. Може будеш редахтором яким... Може будеш більш, ніж я, знати. Може учителем... Нічого тобі не кажу. Ти сам чуєш голос твоєї душі і ти сам вибереш собі роботу. Але чим би ти не був, не допусти до себе гордощів і заздрости. А ще одно: як могтимеш, візьми колись шмат паперу і все, що чув, що бачив, спиши. Хай знають ті, що прийдуть колись, які люди жили на цій землі, що думали вони, що пережили, які війни, свари були... Кожний день нашого часу є днем незабутнього. Бож тепер родиться наша будуччина...

Говорячи це, Матвій присів на пеньочку. На чолі його дрібненькі крапельки поту. Великою своєю шорсткою долонею стирає він піт і думає. В міжчасі Володько вставляє своє:

— Я, тату, думав над цим...

— Так?

— Думав, — продовжує Володько. — Хліборобом я не буду. Виж бачите. Прийде на нашу землю яканебудь чужинецька шпака і як на свому... А чому? Бо ми хлібороби. Вміємо землю орати, сіяти, жати, але не вміємо добро своє спожити... Ми потоптані. Ми упосліджені. Ми ніщо! Сьогодні, там... Я, знаєте, хотів кинутися на того хама і роздерти його на кусся. Отак просто роздерти і все... Лють мене їсть...

(Дальше буде).

ФАЛЬШИВЕ АМБІЦІОНЕРСТВО

На цю тему написав Е. Кайшій у львівськім часописі „Наш Прапор" дуже влучні поміченння з нашого громадського життя, вказуючи на тих осібняків, що то всюди „хочуть поставити на своїм", а як це не вдається, то „хай усе розлітається". Між іншим читаємо там таке:

Одною з громадянських чеснот є також амбіція без закраски заспокоєння густо-часто вузько-загумінкових забаганок одиниці, чи пак групи одиниць.

Українці є безсумнівно клясичним приміром народу, що на його орґанізмі від віків жирує галапас фальшивого амбіціонерства, яке з жадобою червяка підгризало десятками й сотками літ основи державної будівлі. Хто знає історію могучої Київської Держави, то погодиться з твердженням, що Київ перестав бути сувереном українських земель внаслідок братовбивчих воєн ріжних князів, котрі „кували крамоли", як каже літописець, копали гріб Україні.

Їм була чужа подекуди загальна справа і державна рація, бож часті походи на Київ в ціли детронізування правовитого на підставі сукцесійного права великого князя, нераз рідного брата, знаходили виправдання в зустрічі з їхньою ложною амбіцією. Не забракло слідів амбіціонерства у відемнім розумінні також в історії Галицько-Волинської Держави, в січовій орґанізації, в добі Козаччини та останніх визвольних змаганнях.

Чиж та ціла плеяда ріжношерстних повстанчих „отаманів" від 1919—21 р. р. над Дніпром не виростала по більшій части на ґрунті фальшиво понятих і незаспокоєних амбіцій? Які були наслідки хоробливо стану отаманщини, всі добре знаємо. В застрашаючий просто спосіб ширився дивоглядний партикуляризм, унеможливлючи злуку всіх державно-творчих елементів. Настав сумної слави очерк маломістечкових „републик", коли то що десятий „повстанець" був кандидатом на отамана.

Здавалось би, що може тверда дійсність, яка запанувала на наших етноґрафічних землях після підписання версайського диктату, вилікує нас автоматично з цієї орґанічної недуги. На жаль, так воно не сталося. Ми дальше кульгаємо втертими шляхами і батьківськими звичками затроюємо кров у національнім орґанізмі.

Язва амбіціонерства не зникла досі з площини приватно-товариського життя, культурно-освітньої роботи, не бракує її в рідношкільних, економічних і інших установах.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

РОСІЙСЬКИЙ ТИЖДЕНЬ.

Америка тепер має російський тиждень. Що правда, не проголосив його ні президент Злучених Держав, ні самі росіяни, але всюди повно Росії.

В Ню Йорку пописується російський композитор Ігор Стравінський. На книгарськім ринку появилася книжка його споминів. Рівночасно з нею появилися інші книжки про Росію. По Америці збираються святкувати столітній ювилей смерти найбільшого московського поета, Пушкина.

І на довершення всього з Москви йдуть сензаційні донесення про большевицький процес проти большевицьких лідерів. За один тиждень американська публика дістала таку велику дозу лекцій про Росію, що за нормальним ходом річей на це треба би кількалітнього курсу.

СЛАВНА БИТВА.

Цими властне днями появилася в Америці в англійськім переводі книжка московського письменника А. Новікова-Прибоя під наголовком „Цушіма".

Як звісно, недалеко від Цушіми розігралася одна з найбільших морських битв людської історії. Там стрінулися дня 15-го травня 1905-го року російська фльота під командою Рожественського та японська фльота під адміралом Того. 18,000 миль їхала російська фльота до цеї битви, а приїхавши на кілька миль до японської території, була побита й затоплена, заки навіть догадалася, що сталося.

Книжка дуже на часі супроти можливости нової війни між Росією і Японією.

ЗАПИТ НА ЧАСІ.

„Хтож винуватий за той розгром?" — питається автор книжки.

Читач може відповісти: адмірал, його офіцири, його жовніри. Автор відповідає: „Ні, не одиниці, а вся наша (себто російська) політична система".

Він пояснює: „Японія побідила не працюючі кляси Росії, але погорджуваний і скорумпований уряд нашої країни. Вона вже ніколи вдруге не осягне над нами такої побіди, якщо влада в Росії перейде в руки іншої кляси".

Чи справді за це можна ручити? Адже як фльота Рожественського їхала назустріч японській фльоті, керманичі Росії теж говорили, що Японія їх не побе. І якщо побити скорумпований і зненавиджений уряд легко, то яким виходить теперішній російський уряд з московського процесу? Адже його ненавидять навіть ті, що його самі будували.

„ОСТАННЯ БОРОТЬБА".

Під таким наголовком вийшов недавно в англійськім перекладі записник графині Толстої, жінки великого московського письменника Льва Толстого.

Наголовок відразу звертає на себе увагу. Чому приватний щоденник аристократки має говорити про боротьбу? Яку боротьбу вона має на думці? Війну? Ні?

Показується, що записник говорить про безпощадну боротьбу, яку з собою звели граф Лев Толстой з своєю жінкою. Цей московський письменник, котрого увесь світ знав як великого приятеля угнетених, зображений його власною жінкою як людина таких неможливих особистих прикмет, що під їх впливом його жінка нарешті захоріла на тяжку умову недугу.

У цей спосіб ця „Остання боротьба" немовби доповнює образ Росії, котрий малював Новіков-Прибой у своїй історії російської армади. Там корупція російського уряду, а тут корупція родинного життя російської аристократії.

НАЙБІЛЬШИЙ МОСКОВСЬКИЙ ПОЕТ.

Причинком до історії політичного устрою й родинного життя в Росії можна вважати збірку перекладів на англійську мову творів найбільшого московського поета Олександра Пушкина, появилася в Злучених Державах зприводу століття ювилею смерти цього поета.

Життєпис поета розкриває теж гниль „вищих" кругів російської суспільности. Поет, котрого не любив цар-автократ за його ворожнечу до автократії, вертається нарешті нібито з царською ласкою, дістає ріжні добре платні замовлення на твори, але рівночасно той самий цар „залізною рукою в мягкій рукавичці" не дозволяє поетові писати те, чого його душа бажає. Рівнобіжно з цим грубим насильством на поетичну творчість ідуть мерзені інтриги за поетову родину, за його гарну жінку, котрі остаточно доводять поета до поєдинку, в котрім він гине з рук противника.

ПРИЯТЕЛЬСТВО, ЯКИХ МАЛО.

Далі зявилася книжка про відомого московського музика Петра Чайковського.

Говорить вона про „романс" музика з Надеждою фон Мек. Ця Надежда фон Мек була вдовою по великім російськім залізничім власнику, а Петро Чайковський був уже признаним композитором, але за вільною працею в музичній консерваторії в Москві не мав часу писати композицій. Голова цеї консерваторії, музик Рубінштайн, намовив пані фон Мек замовити в Чайковського кілька композицій і, заплативши за них наперед, звільнити його від навчання в консерваторії, через котре він не мав часу компонувати. Між Чайковським і Надеждою фон Мек розвинулося потім цікаве відношення. Одно одного, видно, дуже поважало, високо цінило. Надежда кілька разів у своїх листах натякувала Чайковському стрінутися з нею й запізнатися з нею ближче, однак Чайковський усе від того відклонювався. І так Чайковський остався на все її „найбільше люблениим приятелем". Навіть як Чайковський подружився з одною жінкою несповна розуму, Надежда фон Мек визначила йому річну пенсію в сумі 6,000 долярів, щоби він міг вигідно жити й спокійно компонувати.

Аж тепер по смерти Чайковського виходить наверх тайна його трагедії. Каже Ричард Алдрич у своїй критиці книжки в „Ню Йорк Таймсі": „Чайковський був гомосексуаліст (як були його брати Модест і його кузин). Тортури й трагедія його життя були властне вислідом зусиль закрити це".

На гомосексуалізм (любов до людей того самого полу) нині вже не дивляться люди як на лячну мерзоту, але як на душевну недугу. На всякий випадок це душевний клопіт, що потягає за собою багато розтрати душевних сил. Багато тратить суспільність, яка через невідповідне виховання дітей пособляє розвоєві таких тенденцій.

ЩЕ ОДНА ТРАГЕДІЯ.

І властне подібну трагедію розкриває ще одна „російська" книжка, а саме англійський переклад щоденника жінки російського артиста, Вацлава Ніжинського, славного на ввесь світ балетмайстра.

Ця книжка це вже третя з черги книжка за цього чоловіка. Всі вони обертаються довкола питання: хто довів цього великого артиста до такого божевілля, що його треба було замкнути в домі для безнадійно умово хорих людей?

Це питання видно має велике значіння, бо світ цінить великий талант і всяке вбивання таланту вважає злочином, ще більшим від убивання людини.

МОСКАЛІ?

Ніжинського всі знали за російського (чи московського) балетмайстра, однак він був з польського роду.

І Пушкін, найбільший московський поет, москаль тільки по матері. По батьку він мурин. Його діда купив цар Петро. І виданні творів Пушкіна в англійськім перекладі певно знайде попит серед американських муринів, що Пушкіна вважають своїм по расі.

І герой „останньої боротьби", граф Толстой, що його багато вважає найбільшим повістярем Росії, це теж не чистокровний москаль. Його прадід був німецький імігрант, що звався Дік (грубий, по московськи „толстой").

І. Рубінштайн, основник московської музичної консерваторії, звісний диригент і композитор „московський", теж не москаль, а жид. І Чайковський по крові видай теж не москаль. Чи не один лишень Рожественський, герой зпід Цушіми, справжній москаль?

Сварливич і його жінка мають дві папуги. Одна це любимка пані, друга пана. За якийсь час папуги стали говорити. Папуга пана Сварливича навчилася речення:

— Навіщо тобі стільки грошей?!

Панина папуга на те:

— Чому я вийшла за тебе!?

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Літл Фолс, Н. Й. — В дописі про коляду має бути, що ходила колядувати Ольга Басій, а між жертводавцями: В. Поліса.

На звуковій фільмі.

— О! тепер на місце катастрофи приїздить уже авто і її вирятують! Слухай лише, як вірно на фільмі відданий гуркіт автомобільного мотору!

— Що ти говориш?! Це той товстюх, що сидить перед нами, так хропить!

На проході.

— Кому ти кланявся?

— Артистці Крутилинській.

— Що? Щож це за артистка? З таким назвищем на сцені...

— Це й не дивота: вона велику ролю грала лише в моєму житті, а на сцені дуже невеличку.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ОЛЬГА БАСАРАБ.

Тринацять літ минає, як українське жіноцтво принесло величезну жертву визвольній ідеї в особі одної з найідейніших жінок — **Ольги Басараб**. В хвилі, коли Ольга Басараб упала мертва з руки польського поліційного комісара, українське жіноцтво в краю втратило тиху і невтомну робітницю на народній ниві, котра зі своєю працею була все і всюди. З певністю до нині памятають її „Союз Українок", Тов. „Труд", Земельний Банк у Львові і багато інших освітних і культурних установ, для яких Ольга Басараб не жаліла ні часу, ні труду, ні сил. Знали її також українські ранені жовнірі, які лікувалися в шпиталі у Відні підчас світової війни, бо і там покійна працювала, несучи моральну потіху і поміч тим, які її потребували.

Ця тиха геройка не знала, що значить особисте „я", особиста амбіція: вона жила радістю, щастям і злиднями інших. А вже справдішньою геройкою стала вона по своїй мученичій смерти, яку понесла за наш національний ідеал.

Існує в Ню Йорку У. Ч. Х. при О.Д.В.У. Ця жіноча організація рік-річно влаштовує академії-концерти в річниці смерти Ольги Басараб. Також і цього року У.Ч.Х. при О.Д.В.У. влаштовує концерти в тринацяту річницю смерти нашої геройки. Концерт відбудеться дня 14. лютого. Згадую за це не тому, що це свято буде в Ню Йорку, а тому, щоб тим звернути увагу цілого нашого жіноцтва на потребу шанування памяти Ольги Басараб. Шануючи наших національних героїв і геройок, даємо доказ, що солідаризуємося з ними, даємо доказ, що ідеї наших героїв є нашими ідеями, що змагання їх є змаганнями цілого українського народу. Бажаним також булоб, щоб українське жіноцтво без ріжниці поглядів дало доказ, що розуміє свій обовязок і вміє пошанувати свою посестру, яка за кращу долю цілого народу впала на шляху наших національних змагань.

При цій нагоді не від речі буде згадати, що колиб наше жіноцтво було більш зорганізоване, а менше дбало про свої особисті амбіції то такі свята, як в честь Ольги Басараб виходили би більше величаво і торжественно. Доконче треба українським жінкам усвідомити собі, що влаштовувати такі свята як свято Ольги Басараб є обовязком усього українського жіноцтва, а не лише жіноцтва зорганізованого в У.Ч.Х. при О.Д.В.У. Ольга Басараб не згинула за якусь ґрупу чи партію, а згинула за свободу, за волю цілого українського народу.

Марія Демидчук.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШІКАГО, ІЛЛ.

Нова професійна сила.

Є нею панна Лукія Люба Белегай, донька відомого українського громадянина і бизнесмена, одного з організаторів Української Вистави в Шікаго в 1933 р. Панна Белегай скінчила свого часу гай скул з найвищим відзначенням, одержала золоту медалю, як теж стипендії на дальші студії. Тепер скінчила Шікагівський університет з відзначенням. Приготовляється до ступня магістра, а покищо вчить у Мілвокі, Висконсин, у гайскул. Бажаємо молодій українській фаховій силі якнайкращих успіхів.

Р. Нагірняк.

Розмова з дитиною.

— Ти чого плачеш, хлопчику?

— У-у-у-, бо мій брат має тепер вакації, а я ні!

— Так? — а чомуж ти не дістав?

— Бо я не ходжу до школи.

На вечерницях до одного з гостей підходить Куропайлик і каже:

— Перепрошую вас, пане, чи не сказалиб ви мені, якого засобу на фарбування волосся ви вживаєте? Я вже здалека запримітив у вас так гарно зафарбоване волосся, що зовсім того не пізнати.

Час — то гроші!

— Час то гроші, мій дорогий!

— Згоджуюся з тобою зовсім. Стверджую це за кожним разом, коли приходить моя жінка та питається, чи маю хвилиночку часу!

В Еспанії оповідають собі таку анекдоту:

Один „червоний" міліціонер покинув свій відділ, щоби пристати до війська ґенерала Франка. Після великих трудів добився він до становищ націоналістів. Націоналістичний вояк, що стояв на стійці, заступив міліціянтові дорогу і крикнув: Веб да? (хто там?).

— Нічево! — відповів міліціонер.

НІМЕЦЬКІ ШКОЛИ В ЕСПАНІЇ

Одною з багатьох причин, що Німеччина взяла участь в громадянській війні в Еспанії, є німецька культурна експанзія, яку можна було там запримітити від часу світової війни.

Це культурне просякання Німеччини в Еспанії — це передівсім освітня праця. Головно сильно розбудували німецьке шкільництво, до чого немало причинилося теж еспанське законодавство, ліберальне для чужомовного шкільництва.

До хвилини вибуху громадянської війни в Еспанії були дві реальні школи ґімназійного типу з німецькою викладовою мовою. Були вони в Мадриді та Барсельоні, а мали від 800 до 900 учеників.

Крім того по всьому краю розсіяних є чимало німецьких шкіл із характером нижчих ґімназій. Такі школи є в Малязі, Севілі, Кадіксі, Ґранаді, Картаґені, Валенсії, Сараґосі, Сан Себастіяні, Сантандері й Віґо, крім того на еспанських островах у Пальмі де Мальорка, Ляс Пальмас і Санта Круц.

У тих школах в більших містах, лише в більших містах, число учеників яких рідною мовою є німецька мова, доходить до половини загальночо числа учеників. По менших містах відсоток німців іще багато менший. Найменше німців у школі в Сантандері, де на загальну скількість 64 дітей всього 4 було німецьких учеників.

Німецькі школи в Еспанії заповняють в значній скількости ученики — родовиті еспанці, а також чужинці інших національностей.

Взагалі майже всі школи мають приблизно по сто і більше учеників. Лише кілька шкіл у менших містах не доходить до того числа.

Знаменито зорґанізували теж в Еспанії пропаґанду німецької культури. Перевели теж виміну учителів між Німеччиною й Еспанією як засіб для зорґанізування взаїмного зближення.

Незалежно від того працюють в Еспанії численні німецькі вечірні курси, на які у самій Барсельоні ходило донедавна коло 400 еспанців і каталонців.

Кошти вдержання німецьких шкіл в Еспанії покривають спеціяльні освітні товариства, так зв. „Шульферайни". Таке товариство в Барсельоні мало приблизно по 200 членів, а в невеличкому місті Пальма на Майорці таке товариство мало 50 членів.

Вже після 1933 року, отже після того, як до влади прийшов Гітлер, зорґанузували на широку скалю виміну учеників між Німеччиною й Еспанією. Справа ця є під спеціяльним наглядом німецького бюра виміни із закордоном і берлінського міністерства освіти.

Коли крім того візьмемо під увагу, що Еспанія є одною з країн із найбільшим відсотком анальфабетів, тоді зрозуміємо, який великий культурний вплив мала Німеччина в цій країні.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

БРУКЛИН, Н. Й.

З коляди на Рідний Край.

З нагоди Різдвяних Свят членицї товариства Союзу Українок, від. 21 ходили колядувати на народні цілі.

Коляду зложили: по $2: Д. Сенюк, В. Шийка, о. А. Лотович; по $1: Катерина Сидорко, О. Глинський, С. Канюка, В. Мартинюк, Марія Костів, П. Возняковський, Т. Сорока, І. Дахновський, Г. Бойцун, Г. Квік, С. Верблянський, Евдокія Волох, Анна Сметанюк, Г. Бардак, Василина Беркита, Анна Бодак, Л. Кісь, Марія Лемішка, Катерина Дика, І. Чабаранок, Текля Ґудз, К. Ґерман, Анна Федоришин, Анастасія Глушко, Анна Ґудима, Тетяна Мудрик, Анна Костів, Марія Федик, Параскевія Клим, Анна Кот, В. Шарамета, М. Котик, І. Шевчук, П. Дубовецький, Анна Мек, Д. Кмита, М. Шарко, М. Сторожук, І. Забавський, І. Паґут, І. Череп, Евгенія Савицька, І. Сенько, П. Дикий, Анна Малицька, В. Палащук, Е. Біленький, Варвара Коваль, І. Завадовський, Анастасія Піскар, П. Тимочко, Ф. Кіх, Параня Попадюк, А. Чепак, М. Гуляк, Д. Смолин; по 50 цнт.: Марія Миґаль, Христина Ткач, Ева Кучкуда, Т. Горбальчук, Анна Волощин, Варвара Матіяшик, Д. Скіцко, Марія Древняк, С. Лопутко, Текла Савечко, Н. Чик, Марія Погорівка, Текля Підкович, П. Когут; по 25 ц.: Текля Тесля, Варвара Курчинська, О. Коза, І. Дуняк. — Разом заколядували $70.

Колядувати ходили: бувша предсідниця від. СУА Анастасія Глушко, і члениці Анна Ґудима, Тетяна Мудрик і Марія Древняк.

Гроші вислано через Обєднання, а розділено так: на Рідну Школу $40, а по $10 на: інвалідів, визвольну боротьбу і політичних вязнів.

Тетяна Мудрик.

БРУКЛИН, Н. Й.

На край.

Гром. Семен Угорчак переслав до Обєднання $5 з призначенням по половині на „Просвіту" і Рідну Школу в старім краю.

САВТ ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ.

З річниці на краєві цілі.

Дня 25. грудня м. р. святковано третю річницю заложення церковної громади. На празник прибуло споре число громадян. Тепле слово сказав о. І. Гундяк, а шкільні діти гарно співали під проводом гром. Андрія Загути. Піднесено заслуги місцевого священика о. І. Федини для справи обєднання громади. Завдяки трудам предсідника М. Дубаса і сестриць відбувся смачний обід, підчас якого виголошено цілу низку патріотичних промов. Пані Шарик візвала до допомоги нашим дітям уріднім краю. Збірка принесла $6.20. Молодь з Картерет, що прибула на свято, зібрала між собою $1.20. Разом вислано до Обєднання $7.40 з призначенням на Рідну Школу.

Андрій Загута.

Справжня причина.

— Знаєш, Осипе, що я все дивуюся, відки ти маєш такий червоний ніс, коли ти, правду сказати, так якби й не пив?

— Так, так, мій любий, життя завдало мені не-один сильний удар!

— Ну, добре, та чому вибрало собі виключно твій ніс?

Пацієнтка.

— Пане докторе, не хочу вже навіть говорити про мою міґрену та нервові скорчі, про биття серця, про те, як душуся, як мені темніє в очах, одначе . . .

— Якіж ви, пані, мусите бути здорові, коли ви все видержуєте!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ.

(106)

Дикі жрекині танцювали довкруги Олд Таймера й вимахували своїми дрючками чимраз нижче йому над головою. „Та хай уже розвалять мені череп", думав цілком знеохочений Олд Таймер. Він не дбав про себе, тільки думав про Калі Бвану, яку дикуни знову схопили у свої гидкі руки. „Що з нею діється? Чому я її не врятував?" — докоряв собі Олд Таймер.

Та покищо Калі Бвані не грозила ніяка безпосередня небезпека. Вона лежала на дні човна Боболя, який мчався кудись у безвість, долі рікою. Ритмічно вдаряли по воді весла і в такт до них кожний думав свою думу: Бобольо мріяв про нову орґанізацію, веслярі про нові почести і нагороди, а біла дівчина про свою долю і про того, кого вона приїхала до Африки рятувати.

Якби так Тарзан був десь у поблизжі, то він був би її врятував. Він любив рятувати невинні істоти з небезпеки, хоч за свій рятунок ніколи не вимагав нагороди. Але Тарзан сам у цю хвилю опинився у великій небезпеці. Коли човен перевернувся, він мусів враз з Нкімою скакати у воду. А у воді було повно пажерливих крокодилів.

Нкіма закричала, мов опарена. Тарзан схопив її одною рукою і підняв понад поверхню води. Тремтячи зі страху, вона кріпко трималася Тарзанової долоні. Другою рукою він старався чимскорше добитися до берега. Але крокодилі, що немов мертві колоди чигали під берегами на якусь жертву, тепер пустилися в погоню за Тарзаном.